

התמודדות היהודים עם מציאות החיים בימי השואה



ערך קידוש החיים לא נגע רק לשמירה על עצם החיים. המאבק בגטו היה גם על חיים בעלי משמעות, חיי רוח ותרבות. יהודי הגטו ניסו לקדש את חייהם ולהעניק להם משמעות, גם בתוך מאבק ההישרדות היומיומי.

בחרי באחד הנושאים ועני על השאלות אחריו

פעולות עזרה וסעד

סרקי את הברקוד- צפי במצגת ועני על השאלות המופיעות בה.

קראי עמודים 172-175 ועני על השאלות :



1. תארי את פעולות העזרה ההדדית בגטו? בדברך התייחסי לפעולות עזרה מהחוץ, פעולות מקומיות מאורגנת ולא מאורגנת בתוך הגטו.
2. קראי את קטע המקור בעמוד 172 ועני על השאלה לאחריו.
3. במה היה כרוך העזרה לזולת בגטו? מה היה המחיר שלה?
4. הסבירי כיצד חיי פעולות העזרה מהווים ביטוי לקידוש החיים.

חינוך בגטו

סרקי את הברקוד- צפי במצגת ועני על השאלות המופיעות בה.

קראי עמודים 176 ועני על השאלות :



1. מדוע הילדים לא יכלו ללכת לבית הספר בתקופה זו?
2. תארי איזה פתרונות מצאו היהודים כדי לקיים חינוך גם בגטו.
3. מדוע החינוך בגטו כה חשוב? עני על פי קטע המקור בעמוד 176.
4. הסבירי כיצד החינוך בגטו מהווה ביטוי לקידוש החיים.

תרבות

סרקי את הברקוד- צפי במצגת ועני על השאלות המופיעות בה.

קראי עמודים 177 ועני על השאלות :



1. כתבי חמש דוגמאות לחיי תרבות בגטו.
2. מה היתה המטרה של חיי התרבות בגטו? כיצד היא סייעה ליהודים?
3. הסבירי כיצד חיי התרבות מהווים ביטוי לקידוש החיים.

ההתמודדות היהודים עם מציאות החיים בימי השואה



ערך קידוש החיים לא נגע רק לשמירה על עצם החיים. המאבק בגטו היה גם על חיים בעלי משמעות, חיי רוח ותרבות. יהודי הגטו ניסו לקדש את חייהם ולהעניק להם משמעות, גם בתוך מאבק ההישרדות היומיומי.

פעולות עזרה וסעד

היהודים הוכיחו כי גם בשעה קשה זו הם דואגים זה לזה. האמצעים לעזור היו מעטים ומוגבלים ובכל זאת היו גילויים של אנושיות וחמלה. פעילויות העזרה היו כרוכים במסירות נפש מצד נותני החסד שנתנו מזמנם וממרחם כוחות רבים. פעולות העזרה התחלקו לשלוש:

1. עזרה ממוסדת- ארגוני עזרה וחסד שבאו מבחוץ לגטו: למשל של הגוינט שהביא קצת ציוד ומזון לגטו כל עוד הצליח.
 2. עזרה ממוסדת- ארגוני עזרה וחסד שבאו מתוך הגטו: למשל היס"א (ארגון יהודי לעזרה סוציאלית הדדית), וועדי בתים שקמו בוורשה ודאגו לעזור למאות המשפחות שגרו בהם. מטבחים ציבוריים שחילקו מנת מרק ופרוסת לחם.
 3. גילוי אנושיות וחמלה אישיים- מעשי חסד בין יהודים בודדים- מתוך אכפתיות וערבות הדדית. למשל – נתנו פת לחם אחרונה לחבר גווע ברעב, טיפלו בחולה ולעפמים עשו פעולות ששילמו עליהם בחייהם.
- צריך להבין שכל העזרה לא יכלה לפתור את הבעיה הקשה של היהודים בגטו. (נסו לחשוב- אם עזרה זו לא הצילה את יהודי הגטו ממות, איזה ערך יש לה?)

"אם אתה מפסיק לתת, אתה מפסיק לחיות-אתה סתם קיים"

חינוך בגטו

השואה לקחה מילדים את ילדותם והכריחה אותם להתבגר במהירות ולקחת אחריות לגורלם וגורל משפחתם. בגנרלגוברנמן היה אסור ללמוד בבתי הספר, וודקא במציאות זו הילדים נשארו ללא מסגרת. למרות הסכנה בהפרת הוראות הנאצים המשיכו היהודים לדאוג לחינוך הילדים. קמו מסגרות חינוכיות חלופיות במחתרת, והילדים רצו ללמוד ובאו רעבים וקפואים ללמוד. בגטאות היו בתי ספר יסודיים ותיכוניים, קורסים מקצועיים, מסגרות ללימוד תורה ותנועות נוער.

תרבות בגטו

בגטו היו ענפי תרבות מגוונים. למשל – יומנים, עיתונים, שירים, הצגות והופעות, מקהלות, ספרים ועוד. בכל גטו היו אנשים שעסקו באומנות ולא היו להם כישורים לשרוד את חיי הגטו. כדי

לאפשר להם להתקיים חברי היודנרט יזמו פעולות תרבות ושלמו להם על הפעלת אירועי התרבות.
כך סייעה בעצם התרבות בשני אופנים :

1. סייעה לבעלי המקצוע לשרוד את הגטו ולתת עידוד ומשמעות לחייהם
 2. סייע ליהודים בגטו לשמוא על צלם האנוש שלהם – על החיים עצמם (קידוש החיים).
- דוגמא לכך ניתן לראות בגטו וילנה בה היה תאטרון שהעלה יותר ממאה הצגות לשנה וספריה בה היו מנויים רבע מאוכלוסית הגטו.
- בנוסף נעשה מאמץ לשמור על רוח יהודית ותרבות יהודית- למדו שיעורים בעברית, הצגות על אירועים מההיסטוריה היהודית, חגגו את החגים היהודים כדרך מאבק נוספת בגרמנים שרצו לדכא את הרוח היהודית.

בעיני יהודי הגטאות זה היה סוג של ניצחון ועמידה יהודית!

שאלה לדוגמא מתוך בגרות קיץ תשע"ז:

- בנספח מוצגים תצלומים שקשורים למושג "קידוש החיים" מתקופת השואה. התבונן בשני התצלומים, וענה על שני הסעיפים א-ב.
- א. **הצג** מהו ערך "קידוש החיים", **והסבר** את חשיבותו בתקופת השואה.
הסבר מדוע **כל אחד** משני התצלומים קשור לערך של "קידוש החיים" בתקופת השואה (התייחס לכל תצלום בנפרד).
- ב. ביטויים נוספים של "קידוש החיים" בתקופת השואה התגלו בספרות השו"ת (שות"ים).
הצג שני קשיים שרבנים נאלצו להתמודד עמם בתקופת השואה, בבואם לענות על השאלות שהופנו אליהם.

כיתת לימוד בגטו לודז'



<http://zachor.michlala.edu/inquiry/arch.aps>

מטבח עממי לילדים בגטו ורשה



מתוך: גוטמן י' (1999), "שואה וזיכרון, מרכז זלמן שזר, עמ' 61

פעולות עזרה וסעד

סרקי את הברקוד- צפי במצגת ועני על השאלות המופיעות בה.

קראי עמודים 172-175 ועני על השאלות:



1. תארי את פעולות העזרה ההדדית בגטו? בדברך התייחסי לפעולות עזרה מהחוץ, פעולות מקומיות מאורגנת ולא מאורגנת בתוך הגטו.
2. קראי את קטע המקור בעמוד 172 ועני על השאלה לאחריו.
3. במה היה כרוך העזרה לזולת בגטו? מה היה המחיר שלה?
4. הסבירי כיצד חיי פעולות העזרה מהווים ביטוי לקידוש החיים.

חינוך בגטו

סרקי את הברקוד- צפי במצגת ועני על השאלות המופיעות בה.

קראי עמודים 176 ועני על השאלות:



1. מדוע הילדים לא יכלו ללכת לבית הספר בתקופה זו?
2. תארי איזה פתרונות מצאו היהודים כדי לקיים חינוך גם בגטו.
3. מדוע החינוך בגטו כה חשוב? עני על פי קטע המקור בעמוד 176.
4. הסבירי כיצד החינוך בגטו מהווה ביטוי לקידוש החיים.

תרבות

סרקי את הברקוד- צפי במצגת ועני על השאלות המופיעות בה.

קראי עמודים 177 ועני על השאלות:



1. כתבי חמש דוגמאות לחיי תרבות בגטו.
2. מה היתה המטרה של חיי התרבות בגטו? כיצד היא סייעה ליהודים?
3. קראי את העדויות בעמוד 178-179 איזה דילמה עולה מהן? מה מוסיף תיאורו של הנער יצחק מהעדות השניה? מה עמדתכן?
4. הסבירי כיצד חיי התרבות מהווים ביטוי לקידוש החיים.

ההתמודדות היהודים עם מציאות החיים בימי השואה



ערך קידוש החיים לא נגע רק לשמירה על עצם החיים. המאבק בגטו היה גם על חיים בעלי _____, חיי רוח ו_____. יהודי הגטו ניסו לקדש את חייהם ולהעניק להם _____, גם בתוך מאבק ההישרדות היומיומי.

פעולות עזרה וסעד

היהודים הוכיחו כי גם בשעה קשה זו הם _____ זה לזה. האמצעים לעזור היו

מעטים ומוגבלים ובכל זאת היו גילויים של אנושיות וחמלה.

פעילויות העזרה היו כרוכים במסירות נפש מצד נותני החסד שנתנו מזמנם וממרחם כוחות רבים. פעולות העזרה התחלקו לשלוש:

1. עזרה _____ - ארגוני עזרה וחסד שבאו מבחוץ לגטו: למשל של הגוינט שהביא קצת ציוד ומזון לגטו כל עוד הצליח.
 2. עזרה ממוסדת - ארגוני עזרה וחסד שבאו מתוך הגטו: למשל היס"א (ארגון יהודי לעזרה סוציאלית הדדית), וועדי בתים שקמו בוורשה ודאגו לעזור למאות המשפחות שגרו בהם. _____ ציבורים שחילקו מנת מרק ופרוסת לחם.
 3. גילוי אנושיות וחמלה אישיים - מעשי _____ בין יהודים בודדים - מתוך אכפתיות וערבות הדדית. למשל – נתנו פת לחם אחרונה לחבר גווע ברעב, טיפלו בחולה ולפעמים עשו פעולות ששילמו עליהם בחייהם.
- צריך להבין שכל העזרה לא יכלה לפתור את הבעיה הקשה של היהודים בגטו. (נסו לחשוב - אם עזרה זו לא הצילה את יהודי הגטו ממות, איזה ערך יש לה?)

"אם אתה מפסיק לתת, אתה מפסיק לחיות-אתה סתם קיים"

חינוך בגטו

השואה לקחה מילדים את ילדותם והכריחה אותם להתבגר במהירות ולקחת אחריות לגורלם וגורל משפחתם. בגנרלגוברנמן היה אסור ללמוד ב_____, ודוקא במציאות זו הילדים נשארו ללא מסגרת. למרות הסכנה בהפרת הוראות הנאצים המשיכו היהודים לדאוג ל_____ הילדים. קמו מסגרות חינוכיות חלופיות במחתרת, והילדים רצו ללמוד ובאו רעבים וקפואים ללמוד. בגטאות היו בתי ספר יסודיים ותיכונים, קורסים מקצועיים, מסגרות ללימוד תורה ותנועות _____.

תרבות בגטו

בגטו היו ענפי תרבות מגוונים. למשל – יומנים, _____, שירים, הצגות והופעות, מקהלות, ספרים ועוד. בכל גטו היו אנשים שעסקו באומנות ולא היו להם כישורים לשרוד את חיי הגטו. כדי

לאפשר להם להתקיים חברי היודנרט יזמו פעולות תרבות ושלמו להם על הפעלת אירועי התרבות.
כך סייעה בעצם התרבות בשני אופנים :

1. סייעה לבעלי המקצוע לשרוד את הגטו ולתת _____ ומשמעות לחייהם
 2. סייע ליהודים בגטו לשמור על צלם האנוש שלהם – על החיים עצמם (קידוש החיים).
- דוגמא לכך ניתן לראות בגטו וילנה בה היה _____ שהעלה יותר ממאה הצגות לשנה וספריה בה היו מנויים רבע מאוכלוסית הגטו.
- בנוסף נעשה מאמץ לשמור על רוח יהודית ותרבות יהודית- למדו שיעורים ב _____, הצגות על אירועים מההיסטוריה היהודית, חגגו את החגים היהודים כדרך מאבק נוספת בגרמנים שרצו לדכא את הרוח היהודית.

בעיני יהודי הגטאות זה היה סוג של ניצחון ועמידה יהודית!

שאלה לדוגמא מתוך בגרות קיץ תשע"ז:

- בנספח מוצגים תצלומים שקשורים למושג "קידוש החיים" מתקופת השואה. התבונן בשני התצלומים, וענה על שני הסעיפים א-ב.
- א. **הצג** מהו ערך "קידוש החיים", **והסבר** את חשיבותו בתקופת השואה.
הסבר מדוע **כל אחד** משני התצלומים קשור לערך של "קידוש החיים" בתקופת השואה (התייחס לכל תצלום בנפרד).
- ב. ביטויים נוספים של "קידוש החיים" בתקופת השואה התגלו בספרות השו"ת (שות"ים).
הצג שני קשיים שרבנים נאלצו להתמודד עמם בתקופת השואה, בבואם לענות על השאלות שהופנו אליהם.

כיתת לימוד בגטו לודז'



<http://zachor.michlala.edu/inquiry/arch.aps>

מטבח עממי לילדים בגטו ורשה



מתוך: גוטמן י' (1999), שואה וזיכרון, מרכז זלמן שזר, עמ' 61

